

Extra appendix

Russell's Bijbelonderzoekers - een uitloper van de Millerieten-beweging

Na het historische bewijsmateriaal te hebben bekeken, concludeert onderzoeker/ auteur Carl Olof Jonsson: "Daarom kan Russell's Bijbelonderzoekers-beweging in alle essentiële opzichten worden beschreven als nog een uitloper van de Millerieten-beweging." ¹ Een kort historisch overzicht is nuttig om deze verbinding vast te stellen en voor het bepalen waar Russell veel van zijn theologie heeft verworven. Enkele belangrijke ontwikkelingen in de beweging worden ook besproken. ²

William Miller en de grote teleurstelling

Tijdens de jaren 1830 en de vroege jaren 1840 bracht William Miller (1782-1849), een Baptisten-prediker onder boeren, de boodschap van Christus' wederkomst over op duizenden Amerikanen. Miller gaf zijn eerste openbare lezing in augustus 1831 en in 1833 publiceerde hij een boekje van 64 pagina's. *Evidences from Scripture and History of the Second Coming of Christ About the Year A.D. 1843, and of His Personal Reign of 1000 Years* ³ In 1874 merkte Isaac C. Wellcome op: "Het mag naar waarheid gezegd worden dat via zijn werk een aanvang gemaakt is met het effectief proclameren van de Tweede-Komst-Boodschap in dit land, hoewel anderen het geleerd hebben." ⁴

---

¹ Carl Olof Jonsson, *The Gentile Times Reconsidered* (3rd ed.; Atlanta: Commentary Press, 1998), 43.

² Zie voor een meer gedetailleerde behandeling van deze periode: Carl Olof Jonsson, *The Gentile Times Reconsidered* (3rd ed. ; Atlanta: Commentary Press, 1998), hoofdstuk 1, 312-14; M. James Penton, *Apocalypse Delayed* (2e ed. ; Toronto: University of Toronto Press, 1997), hoofdstuk 1. Robert Crompton, *Counting the Days to Armageddon*. Cambridge: James Clark & Co., 1996. Clyde E. Hewitt, *Midnight and Morning: An Account of the Adventist Awakening and the founding of the Advent Christian Denomination 1831-1860*. Charlotte, N.C.: Venture Books, 1983. Joseph Zygmund, *Jehovah's Witnesses: A Study of Symbolic and Structural Elements in the Development and Institutionalization of a Sectarian Movement*. Niet-gepubliceerd Ph.D. diss., Universiteit van Chicago, 1967.

³ P. Gerhard Damsteegt, *Foundations of the Seventh-Day Adventist Message and Mission* (Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans, 1977), 14.

⁴ Isaac C. Wellcome, *History of the Second Advent Message and Mission, Doctrine and People* (Yarmouth, Maine: Isaac C. Wellcome, 1874), 41.

Meerdere duizenden werden onderdeel van de Tweede-Komst-beweging (Advents-beweging) in Amerika.⁵

Op 1 januari 1843 schreef Miller: "Ik ben er volledig van overtuigd dat ergens tussen 21 maart 1843 en 21 maart 1844, volgens de joodse wijze van tijdberekening, Christus zal komen en al zijn heiligen met zich meebrengt; en dat hij dan elke man zal belonen overeenkomstig zijn werk."⁶ Toen 1843 kwam, werd de missionaire ijver van de beweging sterker dan ooit. Verschillende aanpassingen werden aangebracht in de chronologie, die de nadruk verlegde naar 1844. Zo, in het licht van deze verfijningen, en het voorbijgaan van 1843 zonder dat de verwachte gebeurtenissen werden gerealiseerd, liepen de verwachtingen hoog op voor 1844.⁷ De meerderheid keek nu uit naar 21 maart 1844, als de tijd voor de wederkomst van Christus. Slechts enkele weken vóór de datum van 21 maart noemde Miller een mogelijke vertraging: "Als Christus komt, zoals we verwachten, zullen we het lied van overwinning binnenkort zingen; zo niet, dan zullen we waken en bidden, en prediken totdat hij komt, want spoedig zullen onze tijd en alle profetische dagen voorbij zijn."⁸ Toen de limiet van de tijdsberekening was bereikt en Christus niet was teruggekeerd, waren Miller en zijn volgelingen buitengewoon teleurgesteld en verontrust, en in mei 1844 bekende Miller "publiekelijk zijn fout met betrekking tot een definitieve tijd, maar bevestigde zijn overtuiging dat het einde nabij was."⁹

Deze teleurstelling werd verklaard door het gebruik en de interpretatie van Habakuk 2 : 3, waarin de oorzaak van de vertraging werd gesuggereerd: "Want het visioen is nog voor een vastgestelde tijd, maar aan het einde [van de profetische perioden] zal het spreken en niet liegen; hoewel het toeft [voorbij hun kennelijke beëindiging] wacht er op, want [wanneer ze vervuld zijn] zal het zeker komen, het zal niet toeven."¹⁰ Een

---

⁵ In 1845 schreef Miller: "Op bijna duizend plaatsen zijn adventsgemeenten ontstaan, die, zo goed als ik kan inschatten, ongeveer 50.000 gelovigen tellen". (*William Miller's Apology and Defence, in Advent Tracts*, vol. II [Boston: J.V. Himes, n.d.], 22). Zie voor een korte studie over ontwikkelingen in Groot-Brittannië: Louis Billington, "The Millerite Adventists in Great Britain 1840-1850", in *The Disappointed*, eds. Roland L. Numbers en Jonathan M. Butler (Bloomington, Ind: Indiana) University Press, 1987), 59-77.

⁶ Damsteegt, 37-38.

⁷ Ibid., 89-91.

⁸ Ibid., 93.

⁹ Clyde E. Hewitt, *Midnight and Morning* (Charlotte, NC: Venture Books, 1983), 105.

¹⁰ Damsteegt, 93. Brackets in original.

korte tijd later werd het falen verklaard door de gelovigen die bleven, als een zuiverende test.¹¹

Nog een datum werd uiteindelijk vastgesteld door Milleriet Samuel S. Snow: 22 oktober 1844 (Zevende maand beweging - Joodse 7e maand, tiende dag). George Storrs, voor wie Russell "een mate van erkenning voelde",¹² een bekende en invloedrijke Second Adventist, ondersteunde de berekeningen van Snow. Hij schreef in de 24 september 1844 een hoofdartikel in zijn *Bible Examiner* waarin hij zijn geloof uitdrukte: "Ik neem mijn pen op met gevoelens die ik nooit eerder heb ervaren. Zonder twijfel, in mijn gedachten, de tiende dag van de zevende dag maand zal getuige zijn van de openbaring van onze Heer Jezus Christus in de wolken van de hemel."¹³ Geloof in de datum van 22 oktober 1844 werd een populaire beweging; "vergaderingen nu toegenomen; velen gaven hun seculiere zaken op en kwamen bijeen voor de aanbidding van God en het onderzoek van de Bijbel. Boeren oogsten hun gewassen niet; velen leken zich niet bewust van wereldse zaken."¹⁴

Het falen van deze datum bracht de tweede ofwel de Grote Teleurstelling.¹⁵ "Vanaf 1845 begon de meerderheid van de Adventisten deze Teleurstelling te interpreteren als een nieuwe mislukking in hun tijdsberekeningen. Voor een minderheid zat de fout echter niet in de tijdsberekening, maar in de voorspelling van de aard van de gebeurtenis die moest plaatsvinden plaats op 22 oktober 1844. "Velen verlieten de beweging, de hoop

---

¹¹ Ibid.

¹² *Jehovah's Witnesses Proclaimers of God's Kingdom* (1993), 46. George Storrs (1796-1879) was een bekwame Methodisten-prediker die de kerk verliet in 1840. Hij begon de publicatie van de *Bible Examiner* in 1843, die tot 1880 doorging. Hij trad in 1842 tot de Miller-beweging en wordt geïdentificeerd als een prominente woordvoerder van de Millerieten. "Storrs had een onderscheidend beeld van de theologie, dat hem soms weerhield om nauw verbonden te zijn met andere Millerieten-predikanten," verwierp hij de eeuwige straf en geloofde dat de niet-gerechten vernietigd zouden worden (Francis D. Nichol, *The Midnight Cry* [Takoma Park: Review and Herald Publishing Assoc, 1944], 191-92). "Hij was een bekwaam uitlegger van profetie, even effectief als een schrijver of prediker. Hij had een zeer prominente rol in de "Zevende Maand-beweging" en benadrukte de gelijkenis van de tien maagden in verband met de terugkeer van de bruidegom" (LeRoy E. Froom, *The Prophetic Faith of Our Fathers*, IV, 808). Damsteegt zegt dat Storrs "een van de krachtigste pleitbezorgers van de Zevende Maand-beweging was, maar een van de eersten die het verwierp na de tweede teleurstelling" (P. Gerard Damsteegt, *Foundations of the Seventh-Day Adventist Message and Mission* [Grand Rapids: Wm B. Eerdmans, 1977], 83. Zie ook 96-98).

¹³ Wellcome, 358.

¹⁴ Ibid., 359.

¹⁵ Damsteegt, 99.

van anderen bleef groot dat Christus binnenkort zou terugkeren. Dit falen werd ook verklaard als een zuiverende test. ¹⁶ "Hiram Edson kwam met de interpretatie van de Grote Teleurstelling "dat er een fout was gemaakt in de manier waarop de Adventisten hadden verwacht dat Christus zou komen als de Bruidegom, maar niet in de voorspelde *datum*." ¹⁷

Miller, die in 1845 schreef over de Zevende Maand-beweging en de Grote Teleurstelling, erkende het falen en de teleurstelling: "We verwachtten de persoonlijke komst van Christus op dat moment; en nu te beweren dat we ons niet vergisten is oneerlijk. We zouden ons nooit moeten schamen om eerlijk al onze fouten te bekennen." Miller verwierp de interpretatie van Edson en verklaarde: "Ik heb geen vertrouwen in een van de nieuwe theorieën die uit die beweging zijn gegroeid, namelijk dat Christus toen als Bruidegom kwam, dat de deur van genade gesloten was, dat er geen redding was voor zondaars, dat de zevende bazuin toen klonk, of dat het in enige zin een vervulling van profetie was." ¹⁸

George Storrs, hierboven geciteerd, die op dat moment zo zeker was van de wederkomst van Christus, zou later schrijven:

Nadat ik ervan overtuigd ben geraakt dat we ons hebben vergist met betrekking tot bepaalde tijd of exacte tijd voor de tweede komst van onze Heer ... blijf ik op dit moment vast overtuigd dat de exacte tijd - dag, uur of jaar - voor de Wederkomst niet geopenbaard wordt in de Bijbel. Degenen die anders denken, zullen nog steeds hun cijfers blijven maken, en dagen, maanden en jaren geven, maar de tijd zal waarschijnlijk laten zien, zoals het al keer op keer is gedaan, dat ze "tevergeefs werken en hun kracht besteden voor niets." ¹⁹

---

¹⁶ Ibid., 103-04.

¹⁷ Ibid., 117. In antwoord op gebed legt Edson uit: "De hemel leek open voor mijn mening en ik zag kenmerkend en duidelijk dat in plaats dat onze Hogepriester uit het Allerheiligste van het hemelse heiligdom kwam om naar deze aarde op de tiende dag van de zevende maand, aan het einde van 2300 dagen te komen, dat Hij op die dag het tweede vertrek van dat heiligdom binnenging; en dat Hij een werk had te verrichten in het Allerheiligste voordat hij naar deze aarde kwam" (ibid). In 1855 zou de groep onder leiding van Hiram Edson fuseren met twee andere groepen Millerieten om op te richten wat officieel de Zevendedags Adventisten zou worden genoemd in 1860.

¹⁸ *William Miller's Apology and Defence*, 28.

¹⁹ Wellcome, 370.

Historicus Eric Anderson plaatst deze laatste teleurstelling in perspectief:

William Miller en zijn volgelingen begonnen hun opleiding in mislukte profetie lang vóór de ochtend van 23 oktober 1844. Inderdaad, de geschiedenis van het Amerikaanse "tweede komst ontwaken" is een geschiedenis van terugkerende teleurstelling en een "gezegende hoop". Het is mogelijk om een dozijn meer of mindere teleurstellingen te tellen vóór en na 1844. ... Vóór de "Grote Teleurstelling" berekenden enthousiaste adventisten andere datums voor de Wederkomst, waaronder 10 februari, 15 februari en 14 april 1843, evenals de herfst-equinox van 1843, en 21 maart 1844. Na 1844 ontdekten steeds meer obscure "tijdsberekenaars" dat Bijbelse profetieën naar de Parousia in 1847 of 1851 of 1866 of 1873 wezen. ²⁰

Jonathan Butler voegt eraan toe: "Sommigen hadden het einde gereserveerd voor 23 oktober om 6:00 P.M., anderen voor 24 oktober. Er waren hoge verwachtingen precies een jaar na de Grote Teleurstelling voor 22 oktober 1845, met 1846, 1847 en het zeven-jaar-punt van 1851 ter opwarming van de millennium-koorts." ²¹

In mijn overzicht van dit onderwerp vond ik dat een aantal andere jaren werden voorgesteld voor de komst van Christus. Deze omvatten: 1850, 1852, 1853, 1854, 1855, 1862, 1864, 1865, 1867, 1868, 1869, 1870, 1874, 1875, 1877, 1880, 1883, 1889, 1890-91, 1898-99. ²² Niet alleen waren er veel nieuwe datums vastgesteld, maar na de grote teleurstelling in 1844, "schatte in 1855 prominent tweede adventist, J.E. Cowles, in dat er 25 afscheidingen bestonden van wat ooit de basis van het Adventisme was."

²³

---

²⁰ Eric Anderson "The Millerite Use of Prophecy: A Case of a Striking Fulfillment", in *The Disappointed*, eds. Ronald L. Numbers and Jonathan M. Butler (Bloomington, Ind.: Indiana University Press, 1987), 78.

²¹ Jonathan M. Butler, "The Making of a New Order: Millerism and the Origins of Seventh-Day Adventism," in *The Disappointed*, 199.

²² Er waren ook datums vastgesteld voor de wederkomst van Christus vóór 1843. Bijvoorbeeld, George N.H. Peters' *The Theocratic Kingdom*, vol. 3 (New York: Funk and Wagnals, 1884), includes the following: 1532, 1656, 1666, 1694, 1716, 1717, 1776, 1785, 1786, 1789, 1793-94, 1796, 1798, 1800, 1816, 1836 (99).

²³ Jonsson, 42.

Na de falende tijdsprofetieën van William Miller (1843, 1844), stellen J.A. Bengel (1836), the English Irvingites (1835, 1838, 1864, 1866) en een Russische Mennonitische groep (1889, 1891), *Jehovah's Witnesses - Proclaimers of God's Kingdom* stelt een antwoord voor op de vraag waarom deze teleurstellingen zich voordeden: "Vooraf omdat ze te veel op mannen vertrouwden en niet genoeg op de Schriften." ²⁴ Werden de nieuwe data, geaccepteerd en gepromoot door CT Russell, zijn medewerkers en zijn opvolgers, vervuld? Zo nee, hoe moeten ze worden bekeken?

C.T. Russell en de Millerite-Second Adventist Connection

Het boek *Proclaimers* legt uit waarom de geschiedenis van Charles Taze Russell tegenwoordig van belang is voor Jehovah's Getuigen: "Omdat hun huidige begrip van bijbelse waarheden en hun activiteiten kunnen worden teruggevoerd op de jaren 1870 en het werk van C.T. Russell en zijn medewerkers ... " ²⁵ Hoe identificeerde Russell veel van "zijn medewerkers?" "Terugkijkend op 1871, zien we dat veel leden van onze organisatie zogenaamde Tweede Adventisten waren ..." ²⁶

Charles Taze Russell werd geboren op 16 februari 1852 in Old Allegheny (nu onderdeel van Pittsburgh), Pennsylvania. Zijn ouders waren Presbyterianen van Schots-Ierse afkomst. Er is weinig bekend over Russell's jeugd. Zijn moeder stierf toen hij nog maar negen jaar oud was. Hij kreeg zijn opleiding op openbare scholen en door privé-leraren. ²⁷ Citerend uit zijn eigen verslag, legde Russell's het uit in de *Watch Tower*.

Laat me beginnen met het verhaal in het jaar 1868, toen de redacteur, die al enkele jaren een toegewijd kind van God was, en lid van de Congregational Church en van de Y.M.C.A. in zijn geloof begon te schudden over veel lang geaccepteerde leerstellingen. Opgegroeid met een Presbyteriaan, en geïndoctrineerd door de Catechismus, en omdat ik van nature een onderzoekende geest was, viel ik te prooi aan de logica van de ongelovige zodra ik voor mezelf begon te denken ["De leer van de eeuwige marteling van de hele mensheid behalve van de weinige

---

²⁴ *Proclaimers*, 40.

²⁵ *Ibid.*, 42.

²⁶ WTR, Feb. 1881, 188.

²⁷ WTR, 1 Dec. 1916, 5997.

uitverkorenen, bezorgden hem zo'n weerzin dat hij op 17-jarige leeftijd een scepticus was."] ²⁸

Maar dat wat aanvankelijk het volstrekte wrak van het geloof in God en de Bijbel dreigde te zijn, werd, onder Gods voorzienigheid, voorgoed tenietgedaan en verwoestte alleen mijn vertrouwen in menselijke geloofsbelijdenissen en systemen van verkeerde interpretatie van de Bijbel. Geleidelijk kreeg ik te horen dat hoewel elk van de geloofsbelijdenissen enkele elementen van waarheid bevatten, ze over het algemeen misleidend en tegenstrijdig waren met Gods Woord. Onder andere theorieën kwam ik het Adventisme tegen. ²⁹

Het is ironisch dat Russell op jonge leeftijd de orthodoxie verliet omdat hij "vertrouwen in menselijke geloofsbelijdenissen en systemen van verkeerde interpretatie van de Bijbel" had verloren, alleen om van tijdgenoten te lenen en de Schrift zelf te interpreteren en als gevolg daarvan een ander systeem van "verkeerde interpretatie van de Bijbel", wat nog niet bewezen was, construeerde. Het verstrijken van de tijd bewees dat Russell's voorspellingen en veel van zijn interpretaties van de Bijbel verkeerd waren. Die hadden ofwel "aanpassingen" nodig of regelrechte afwijzing door zijn opvolgers van de Watch Tower Society.

Het verhaal van Russell oppakkend - Hij herinnert zich een avond in 1869, toen "ik voor het eerst iets hoorde over de opvattingen van de Tweede Adventisten, de predikant was de heer Jonas Wendell [van de Advent Christian Church] ... Zo beken ik schuldig te zijn aan zowel Adventisten als aan andere denominaties." ³⁰ Maar Russell kon de argumenten niet accepteren van zijn vriend Jonas Wendell en van andere "Tweede Adventisten, die Christus in het vlees verwachtten en onderwezen dat de

---

²⁸ Biography, Russell, *The Divine Plan of the Ages* (1927 ed.), 1.

²⁹ WTR, 15 July 1906, 3821.

³⁰ Ibid.

wereld en alles daarin, behalve de Tweede Adventisten, in 1873 of 1874 zou worden verbrand. ..." ³¹

In 1870 publiceerde Wendell een boekje. *The Present Truth; or, Meat in Due Season*, waarin hij de datum van 1873 bevestigde:

Ik moet bekennen dat het mij leek dat geen andere datum kon worden gevonden, waarin alle perioden zouden samenkomen, tot een paar maanden terug; en nu ben ik ervan overtuigd dat het jaar 1873 het jaar is waarin de 2.300 dagen [jaren], de 1.335 dagen [jaren] en de 6000 jaar eindigen. Ze komen in dat jaar samen zonder het geluid van een hamer; er is geen passage van de Schrift geforceerd om dit duidelijke, letterlijke resultaat te bereiken. Voor sommigen, ik twijfel er niet aan, zullen de chronologische fouten van het volk van God in andere tijden blijven hinderen, die ze als argument aanvoeren waarom we het hele onderwerp met rust zouden laten en er niets mee te maken mee zouden willen hebben. Maar ik moet bekennen, ondanks alle fouten uit het verleden, mijn geloof was nooit sterker in de engelenverklaring: "De wijzen zullen het begrijpen." ³²

Het is interessant om op te merken dat Jonas Wendell, die een volgeling van William Miller was geweest, eerder samen met ouderling J.C. Bywater was samengekomen

---

³¹ *Zion's Watch Tower* (Extra Edition), 25 april 1894, 97; *WT*, 15 juli 1906, 3822. De datum van 1873 voor Christus' wederkomst werd door veel Tweede Adventisten aanvaard, "vooral in de Advent Christian Church, waarmee Barbour kennelijk een aantal jaren verbonden was. Een reden voor deze bereidheid om de datum 1873 te aanvaarden was dat het niet nieuw voor hen was. Zoals Barbour in zijn *Evidence* aantoont ... (blz. 33, 34), had Miller zelf 1873 genoemd, na de mislukking van 1843 ... De toenemende belangstelling voor de datum was de oorzaak dat de Advent Christian Church een speciale conferentie organiseerde, van 6-11 februari 1872, in Wooster, Mass, i.v.m. het onderzoek over de tijd van de terugkeer van de Heer en vooral het jaartal 1873. Veel predikers, waaronder Barbour, namen deel aan de discussies. *Advent Christian Times* van 12 maart 1872 rapporteert: "Het punt waarop er algemene unanimitie leek te zijn, was het einde van de 1335 jaar in 1873" (Jonsson, 45, voetnoot 41). Isaac Wellcome vraagt zich af of Miller ooit 1873 heeft genoemd, die hem door Barbour en anderen is toegeschreven via het citeren van Millers eigen verklaringen (Wellcome, 270-75).

³² Jonas Wendell, *The Present Truth; or Meat in Due Season* (Edenboro, Pa.: Jonas Wendell, 1870), 35-36. De haakjes in de quote zijn van Wendell.

om in 1850 *The Watchman* te publiceren, een uitgave "speciaal begonnen om te bepleiten dat de tweede komst van de Heer in 1850 zou zijn." ³³

Het contact uit 1869 met Wendell wekte zijn interesse opnieuw op "en in 1870, als een 18-jarige zakenman in Allegheny, Pennsylvania, vormde Charles Taze Russell, samen met zijn vader Joseph en enkele vrienden een klas voor Bijbelstudie. De groep werd gevormd als een uitloper van Russell's contacten met enkele van de voormalige Millerieten ... vooral Jonas Wendell, George Storrs en George Stetson." ³⁴ In zijn autobiografie stelt Russell: "En hier noem ik dankbaar de hulp van broeders George Stetson en George Storrs ... De studie van het Woord van God met deze dierbare broeders leidde stap voor stap naar groenere weiden en helderdere hoop op de wereld." ³⁵

George Storrs

George Storrs (1796-1879) had een belangrijke invloed in het leven van Russell. Volgens prof. Jerry Bergman: "Kennelijk ontmoette C.T. Russell Storrs via Jonas Wendell rond 1869. ... George Storrs leidde een persoonlijke bijbelstudie met Charles Russell, die veel adopteerde, zo niet de meeste van zijn opvattingen. ³⁶ "Storrs maandelijkse uitgave *The Bible Examiner* had ook grote invloed op Russell en een van de eerste artikelen die Russell schreef: "Gentile Times: When Do They End?" werd gepubliceerd in de uitgave van 1 oktober 1876. Wat waren enkele van de specifieke gebieden waarop Storrs Russell beïnvloedde? Prof. M. James Penton concludeert:

... Het is vrij duidelijk dat Storrs veel heeft bijgedragen aan het denken van de jonge Pennsylvanian. Een onderzoek van de Bible Examiner geeft duidelijk aan dat Russell de leerstellingen van de Iosprijs van Christus en het herstel van de mensheid in een paradijs op aarde, rechtstreeks van Storrs en zijn medewerkers heeft geleerd, plus natuurlijk de leer van het conditionalisme (red.: opvatting dat een verschijnsel niet één enkele

---

³³ Wellcome, 585. Wellcome verklaart dat Jonas Wendell een bekeerling werd tot de Tweede Komstboodschap onder de prediking van mevrouw L.M. Stoddard in 1842-43 (ibid., 305-06).

³⁴ Jonsson, 47.

³⁵ Clayton J. Woodworth and George H. Fisher, *The Finished Mystery* (1917), 179; WT, 15 July 1906, 3821.

³⁶ Jerry Bergman, *Jehovah's Witnesses and Kindred Groups: A Historical Compendium and Bibliography* (New York: Garland, 1984), 58.

oorzaak heeft, maar door een reeks van samenwerkende omstandigheden tot stand komt). *Het is ook duidelijk dat de praktijk van het eenmaal per jaar vieren van het gedenkteken van het Avondmaal op de veronderstelde datum van het Joodse Pascha, 14 Nisan, zoals tegenwoordig door Jehovah's Getuigen wordt gedaan, door Russell is geleerd van de redacteur van de Bible Examiner. Dan, uiteindelijk, kunnen Russell's negatieve gevoelens ten opzichte van kerken en religieuze organisaties rechtstreeks van Storrs komen.* ³⁷

Een bijkomend gebied van Storrs invloed op het geloofssysteem van Russel heeft betrekking op het idee dat de Grote Piramide van Egypte de Bijbel bevestigt. Het is belangrijk te weten dat een artikel over de Grote Piramide door Piazza Smyth werd gepubliceerd in George Storrs *Bible Examiner* in het nummer van 1 juni 1876, en in 1878 publiceerde Storrs een reeks belangrijke artikelen over de Grote Piramide en de profetische betekenis ervan in de *Herald of Life and the Coming Kingdom*.³⁸ Er moet ook worden opgemerkt dat pastor Joseph Seiss uit Philadelphia in 1877 *A Miracle in Stone or the Great Pyramid of Egypt* publiceerde.³⁹ "Het is waarschijnlijk dat Russell de piramide is gaan accepteren vanwege de invloed van mannen als Dr. Joseph Seiss en George Storrs."⁴⁰ Russell's acceptatie van de piramide is belangrijk, omdat "hij een belangrijke historisch-eschatologische interpretatie van de piramide gaf, die hij in verband bracht met Barbour's systeem van bijbelse chronologie en profetische speculatie. Dienovereenkomstig begon hij te leren dat de Grote Piramide het "goddelijke plan van de eeuwen in steen" was."⁴¹

---

³⁷ Penton, 16-17.

³⁸ David J. Penton and M. James Penton, "A Case of Science, Pseudo-Science and Religion-Pyramidology in the Adventist-Bible Student Tradition," <http://www.geocities.com/Athens/Parthenon/1697/pyramid.html>, accessed 14 Aug, 1998, 6-7. In 1877 bracht Piazza Smyth zijn boek uit: *Miracle of the Ages: The Great Pyramid* (London: Dalby, Isbister and Co.).

³⁹ Het boek van Seiss was duidelijk een populair boek. De kopie die ik heb verkregen, geeft aan dat het de "vergroete veertiende editie" was (Philadelphia: Porter and Coats, 1877).

⁴⁰ D. Penton and M. Penton, 7.

⁴¹ Ibid. Zie ook Russell's *They Kingdom Come* (1891), Chapter X: "The Testimony of God's Stone Witness and Prophet, the Great Pyramid in Egypt."

George Stetson

In aanvulling op Russell's vermelding van de studie van de Bijbel met George Stetson, identificeert het boek *Proclaimers* hem als "een oprechte student van de Bijbel en pastor van de Advent Christian Church in Edinboro, Pennsylvania." ⁴² Daarvoor had hij gediend in Pittsburgh en hij was ook een voormalige Milleriet. ⁴³ Naast de nadruk op de spoedig wederkomst van Christus, een van de grote speerpunten van de Advent Christian Church (nog steeds), deelde Russel de leerstelling van het geloof in voorwaardelijke onsterfelijkheid met Storrs en Wendell. Als predikant in de Advent Christian Church in die tijd was het niet ongebruikelijk dat Stetson een niet-trinitariër was (wat uiteraard Russell niet hinderde). ⁴⁴ Stetson verzocht Russell om zijn begrafenistoespraak uit te spreken en een korte kennisgeving van zijn dood en eerbetoon aan hem werd gepubliceerd in de *Zion's Watch Tower* in november 1879. ⁴⁵

Nelson H. Barbour

Het boek *Proclaimers (Verkondigers)* noteert dat Nelson H. Barbour "een diepgaand effect op het leven van Russell had" en "ook zijn loyaliteit aan de Bijbelse waarheid op proef stelde." ⁴⁶ Om de bron van Russell's tijdchronologie te vinden, inclusief 1914, moet kort de geschiedenis van Nelson H. Barbour besproken worden. Toen Barbour in 1843 lid werd van de Miller-beweging, was hij 19 jaar oud. Hij "verloor zijn religie" met de mislukking van 22 oktober 1844 en ging dat jaar naar Australië en werd een mijnwerker. In 1859 verliet hij Australië om via Engeland naar Amerika terug te keren. Zijn interesse in het opnieuw lezen van de Bijbel werd gestimuleerd toen een kapelaan op het schip "een systematische lezing van de profetieën" voorstelde, waarmee hij instemde. Hij dacht dat hij een 30-jarige fout in het systeem van Miller ontdekte - de 1335 dagen van Daniel 12 zouden dan eindigen in 1873. Barbour's chronologische visie was gebaseerd op William Miller, met daaraan toegevoegd een periode van 30 jaar. De bibliotheek van het British Museum vond Christopher Bowen's chronologie in

---

⁴² *Proclaimers*, 45.

⁴³ D. Penton and M. Penton, 7.

⁴⁴ Penton, 343, n64. Dat veel Advent Christian-predikanten op dit moment geen Trinitariër waren, werd bevestigd in mijn gesprekken met twee vertegenwoordigers van de Advent Christian General Conference.

⁴⁵ *Proclaimers*, 45.

⁴⁶ *Ibid.*, 46.

Elliott's *Horae Apocalypticae*, waarvan hij geloofde dat die ook de datum 1873 bevestigde, omdat Bowen's gegevens er op wezen dat de 6000 jaar sinds Adam's schepping ook in dat jaar eindigde. ⁴⁷ Barbour legt uit: "Het was verrassend dat profetische perioden, waarvan ooit gedacht was dat die zouden wijzen naar 1843, nu duidelijk 1873 markeerden. Maar hier was een chronologie, niet gemaakt voor de gelegenheid, zoals er te veel zijn geweest, die met *vaste vinger* naar 1873 wees, ondanks alle inspanningen om het in 1866 te laten eindigen [Elliott's positie]." ⁴⁸

In de Verenigde Staten, begon hij "vanaf 1868 te prediken en zijn bevindingen te publiceren" en een aantal van zijn artikelen over chronologie verschenen in "de twee belangrijkste uitgaven van de Advent Christian Association". ⁴⁹ In 1870 publiceerde hij *Evidences for the Coming of the Lord in 1873; or the Midnight Cry*, en in 1873 begon hij zijn eigen maandblad: *The Midnight Cry en Herald of the Morning*. "Wanneer het doeljaar van 1873 bijna verstreken was, schoof Barbour het jaar van de tweede komst vooruit naar de herfst van 1874." ⁵⁰ Toen Christus niet verscheen, waren Barbour en gelijkgestemden met stomheid geslagen: "Ze hadden de tijdsprofetieën onderzocht, die schijnbaar onvervuld waren verlopen, en hadden daarin geen fout kunnen vinden. Ze begonnen zich af te vragen of de *tijd* juist was en hun *verwachtingen* verkeerd. ..."

⁵¹ De uitleg die Barbour accepteerde kwam van Adventist B.W. Keith, die in Mattheüs 24 : 27, 37, 39 in *The Emphatic Diaglott* de weergave "aanwezigheid" zag, in plaats

---

⁴⁷ Jonsson, 44-45; Nelson H. Barbour, *Evidences for the Coming of the Lord in 1873; or the Midnight Cry* (2nd ed.; Rochester, N.Y.: Nelson H. Barbour, 1871), 32-33.

⁴⁸ Barbour, 33.

⁴⁹ Jonsson, 45. Volgens Wayne A. Scriven: "N.H. Barbour was een aantal jaren vóór 1874 lid geweest van de Advent Christian Church" (*Datum instellen in Amerika voor de wederkomst van Christus tijdens de late negentiende en vroege twintigste eeuw Century* [niet-gepubliceerde MA-scriptie, SDA Theological Seminary, 1947], 29). De schrijver zegt ook dat Barbour lid was van de Advent Christian Conference van Michigan tussen 1860-70 (ibid., 48).

⁵⁰ Jonsson, 45. Let op de exacte duplicatie van de datum van de Millerite Seven Month-beweging in Barbour's chronologie met een 30-jarige "correctie" - 1844 tot 1874: "... De Zevende Maand-beweging ... voorspelde de tweede komst op 22 oktober 1844, de 10e dag van de zevende maand van het Joodse Karaitische jaar" (Damsteegt, 100). "... Christus moet de verzoening voltooien en tevoorschijn komen op de 10e dag van de zevende maand ... 22 oktober 1874 .... We zijn gedwongen te geloven dat Christus het Heilige verliet, op de 10e dag van de zevende maand die zich voordeed in oktober 1874" (Barbour, *The Three Worlds*, 105).

⁵¹ *Zion's Watch Tower*, 25 Apr. 1 894, 98-99.

van "komen".⁵² Dit loste het probleem op - maar een onzichtbare aanwezigheid voldeed niet aan de meeste *Midnight Cry* en *Herald of the Morning*-abonnees, en het aantal van 15.000 lezers zakte snel terug tot ongeveer 200.⁵³

In het september-nummer 1875 van Barbour's maandelijkse, hernoemde, *Herald of the Morning*, werden de datums (naast 1874), die later bekend zouden raken bij de volgelingen van Russell, al gepubliceerd door Nelson Barbour: "Ik geloof dat hoewel de "bedeling van het evangelie" in 1878 eindigt, de Joden pas in 1881 in Palestina zullen worden hersteld; en dat de "tijden der heidenen", nl. hun zeven profetische tijden, van 2520 of tweemaal 1260 jaar, begon waar God in 606 v.Chr. alles in de handen van Nebukadnezar, gaf; pas in 1914 eindigen; of 40 jaar vanaf dit moment."⁵⁴ Zoals Jonsson en anderen hebben gedocumenteerd is Nelson Barbour niet de aanstichter van de interpretatie die het jaar-dag-principe toepaste op de "zeven tijden" van Daniel 4 als een periode van 2520 jaar. Het was John Aquila Brown in *The Even Tide*, gepubliceerd in Engeland in 1823. En "zijn berekening voor de 2500 jaar gebaseerd op Daniel hoofdstuk 4, hebben sindsdien een sleutelrol gespeeld in bepaalde moderne interpretaties van die Heidense tijden."⁵⁵

---

⁵² Ibid., 99. Er is enige vraag of Keith op dit punt slechts een "lezer" was van *The Midnight Cry and Herald of the Morning* - hernoemd tot *Herald of the Morning* in juni 1875 (*WT*, 3822; Penton, 18; Jonsson, 46). Het *Proclaimers*-boek verwijst naar hem als "een medewerker van Barbour" (46). In de drie onderzochte nummers van de *Herald of the Morning* had B.W. Keith twee artikelen bijgedragen (augustus en september 1878) en één presenteerde hem als spreker - samen met Paton en Russell (juli 1878, 2). Raymond Franz verwijst naar Keith als "een Tweede Adventist-bijdrage aan het tijdschrift van Barbour" (*Crisis of Conscience*, 147). Nadat Russell was vertrokken uit de *Herald*, staat Keith in de eerste uitgave van *Zions Watch Tower* te boek als een van de "vaste bijdragers" (July 1879, 3) en zijn artikelen verschijnen daar van 1879 tot 1882.

⁵³ Jonsson, 46-47.

⁵⁴ Ibid, 47 n48, 48. Het *Proclaimers*-boek erkent ook dat het Barbour was die "naar 1914 wees als *het einde van de Tijden der heidenen*" (134). Russell zou niet dezelfde nadruk leggen op 1881 met betrekking tot de Joden als Barbour. Maar in de *Watch Tower* van mei 1880 schrijft J.H. Paton: "De enige verandering die we drieënhalf jaar na het kruis kunnen zien, was in de toestand van de *nominale* Joodse kerk en het evangelie dat zich tot de heidenen wendde. Een overeenkomstige verandering in 1881 zou de toestand van de nominale christelijke kerk beïnvloeden en het evangelie zou zich in een speciale betekenis opnieuw tot de Joden wenden" (*WTR*, May 1880, 103).

⁵⁵ Jonsson, 34-36. Zie Jonsson (32-40) voor meer informatie.

Russell legt uit hoe hij Nelson H. Barbour leerde kennen: "Het was ongeveer 1 januari 1876 dat mijn aandacht speciaal werd gevestigd op het onderwerp profetische tijd, aangezien het betrekking had op deze doctrines en hoop." ⁵⁶ "Hij had een kopie van Barbour's *Herald of the Morning* ontvangen en vond dat het daarin uiteengezette standpunt omtrent de onzichtbare Tweede Komst in overeenstemming was met de zijne. Bovendien had Barbour geconcludeerd dat Christus onzichtbare aanwezigheid plaatsvond in 1873-74. Russell verklaart zijn denken destijds: "Hier was een nieuwe gedachte: Zou het kunnen dat de *tijdsprofetieën*, die ik zo lang had veracht vanwege het misbruik daarvan door Adventisten, eigenlijk bedoeld waren om aan te geven wanneer de Heer onzichtbaar aanwezig zou zijn om zijn koninkrijk op te richten - iets waarvan ik duidelijk zag dat dit op geen andere manier bekend kon zijn? ... Zou het kunnen dat deze *tijdsargumenten*, waaraan ik voorbijging als onwaardig voor aandacht, echt een belangrijke waarheid bevatten, die ze verkeerd hadden toegepast?" ⁵⁷

Russell schreef aan Barbour en vroeg hem naar de bewijzen voor de Tweede Komst in 1874 en de oogstperiode die zou volgen. "Het antwoord toonde aan dat mijn veronderstelling juist was geweest, namelijk: dat de tijdsperioden, chronologie, enz. dezelfde waren als die gebruikt waren door Tweede Adventisten in 1873 en legde uit hoe de heer Barbour en de heer J.H. Paton, Michigan, een collega van hem, tot die tijd oppassende Tweede Adventisten waren geweest ..." ⁵⁸ Russell vertelt: "... Ik betaalde de kosten van de heer Barbour om mij te komen bezoeken in Philadelphia ... om me te laten zien volledig en schriftuurlijk, als hij kon, dat de profetieën 1874 aangaven als de datum waarop de aanwezigheid en "de oogst" begonnen. Hij kwam en het bewijsmateriaal stelde mij tevreden." ⁵⁹ Ongetwijfeld overtuigde Barbour Russell

---

⁵⁶ *WTR*, 15 July 1906, 3822.

⁵⁷ Ibid. In zijn artikel "The Theory of Christ's *Parousia* as an Invisible Presence," concludeert Carl Olof Jonsson dat Russell's onzichtbare aanwezigheid van Christus waarschijnlijk is overgenomen van de Lutherse pastor Dr. Joseph Seiss, een feit dat Russell wilde verbergen. De "opvattingen en argumenten, gepresenteerd door Seiss ... waren identiek aan die van Charles die jaren later werd gepubliceerd. Het is overduidelijk dat Russell zijn visie op Christus' onzichtbare komst en aanwezigheid niet zelf heeft voortgebracht, maar het van anderen heeft overgenomen, en hoewel het niet met absolute zekerheid vastgesteld kan worden, geeft het beschikbare bewijs sterk aan dat hij de ideeën van Dr. Seiss over deze kwestie kopieert" (*The Bible Examiner*, Jan.-Feb. 1983, 15).

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Ibid.

dat zijn chronologie juist was, want in zijn *The Object and Manner of Our Lord's Return* (1877) vertelt Russell de lezer: "(Degenen die geïnteresseerd waren in het kennen van de bewijzen over deze tijdsaanduiding, verwijs ik naar Dr. N.H. Barbour, redacteur van de "Herald of the Morning", Rochester, N.Y.) Ik voeg er eenvoudig aan toe dat ik diep onder de indruk ben en denk, niet zonder goed schriftuurlijk bewijs, dat de Meester is gekomen en nu de gasten van de bruiloft inspecteert." ⁶⁰

In 1876, overtuigd van het feit dat de onzichtbare aanwezigheid van Christus in 1874 was begonnen en dat de oogstperiode aan de gang was, werd Russell een assistent-redacteur (met J.H. Paton) van Barbour's *Herald of the Morning* en voorzag hij in fondsen voor het publiceren van *Three Worlds* (1877). ⁶¹ Dit boek wordt afgesloten met "WM MILLER'S DREAM", en het verschijnen ervan wordt hier uitgelegd:

We publiceren het volgende omdat het zo perfect is vervuld. Elke positie over de profetieën van Br. Miller is aangevallen tijdens het "toeven van de bruidegom" en terwijl de "maagden allemaal sluimerden en sliepen". En toch is elk van die toepassingen noodzakelijkerwijs opnieuw opgenomen in deze huidige argumenten, en de kist [gevuld met juwelen, diamanten, edelstenen, gouden en zilveren munten], vergroot en herschikt, straalt inderdaad "helderder dan voorheen". ⁶²

Russell accepteerde ook Barbour's theorie, gepubliceerd in *The Three Worlds*, dat een oogstperiode van 3,5 jaar (1874-1878) aan de gang was, gedurende welke tijd de laatste oproep voor de "kleine kudde" (kerk) zou worden gegeven. De overzetting van de Bruid van Christus zou in 1878 plaatsvinden. Russell legt uit: "In de lente van 1878 ... verwachtten we natuurlijk, en niet zonder reden, een verandering van toestand, en we waren allemaal min of meer teleurgesteld toen er niets bovennatuurlijks gebeurde." ⁶³ Russell concludeerde dat 1878 toch een gemarkeerd jaar was omdat dit het jaar was waarin de opstanding van de doden in Christus

---

⁶⁰ Russell, *The Object and Manner of Our Lord's Return* (Rochester, N.Y.: Office of Herald of the Morning, 1877), 62.

⁶¹ Betreffende het auteurschap van *The Three Worlds*, verklaart Russell: "... Omdat ik in staat was om wat tijd te geven en dacht aan de voorbereiding ervan, werd het door ons gezamenlijk uitgegeven, beide namen op de titelpagina - hoewel het voornamelijk werd geschreven door dhr. Barbour "(WTR, 15 juli 1906, 3822).

⁶² N.H. Barbour and C.T. Russel, *Three Worlds, and the Harvest of This World* (Rochester, N.Y.), 189.

⁶³ WTR, Feb. 1881, 189.

plaatsvond, en de leden van de Bruid van Christus die na deze tijd zouden sterven, zich bij hen zouden voegen bij de dood." ⁶⁴ Barbour accepteerde dit standpunt niet en trok zich na zijn ontkenning van "de leer van de verzoening" Russell "volledig terug uit de *Herald of the Morning* en uit een verdere samenwerking met de heer B. [Barbour]." ⁶⁵ In Russell's verslag "bleek het voorjaar van 1878 verre van een zegen te zijn voor de heer Barbour en voor velen onder zijn invloed. De heer B. [Barbour] verwerpt de duidelijke, eenvoudige oplossing die hierboven werd gepresenteerd, en hij leek noodzakelijkerwijs iets nieuws op te moeten halen om de aandacht af te leiden van het falen van het massaal worden ingehaald van de levende heiligen." ⁶⁶ Volgens Russell, Barbour en collega A.P. Adams "ging het licht uit, de buitenste duisternis van de wereld in, over de onderwerpen die zo duidelijk te zien waren - namelijk de tijd en de wijze van de aanwezigheid van de Heer; en sindsdien verwachten ze Christus in het vlees elke lente of herfst en verdraaien ze de profetieën dienovereenkomstig." ⁶⁷

Hoe bezag Nelson Barbour Paton en Russell? Terugkijkend schrijft hij in de *Herald of the Morning* van maart 1898:

Van de leiders van de verschillende partijen die zich na de Midnight Cry [1874], buiten de beweging bevonden; raakte Eld. J.H. Paton geïnteresseerd in 1873-74, voornamelijk door de kranten te lezen die ik hem stuurde; en ten slotte door mijn lezingen over deze onderwerpen te horen; hoewel hij daarvoor een Adventist was. C.T. Russell werd voor het eerst licht geïnteresseerd door de HERALD OF THE MORNING te

---

⁶⁴ Ibid.

⁶⁵ Ibid. Penton legt uit dat "wat Barbour wel ontkende, de leer was van *plaatsvervangende* verzoening en de betekenis van Christus' dood. Tot het einde van zijn leven bleef Barbour de termen "losgeld" en "verzoening" gebruiken" (Penton, *Apocalypse Delayed*, 342 n45).

⁶⁶ *WTR*, 15 juli 1906, 3823. Begin met de teleurstelling van 1878 schrijft Barbour: "In augustus 1878 zorgde een nieuwe olievoorraad ervoor dat onze lampen begonnen te branden zoals ze nog nooit eerder hadden gedaan; en gedurende de komende 3,5 jaar, werd het geloof, dat eenmaal gegeven was aan de heiligen, compleet, zoals we het nu vasthouden; hersteld. Tegelijkertijd werden de tijdsargumenten allemaal opnieuw aangepast en werd ons pad lichtgevend ... Van augustus '78 tot de lente van '82, gedurende 3,5 jaar, moest bijna elke leer die we ooit hadden geloofd, te beginnen met die van plaatsvervangende straf als de basis van verzoening, zoals in de uitgave van augustus '78 werd onderzocht, worden afgezworen" ("Parabel van de tien maagden", *Herald of the Morning*, maart 1898, 359). Als een voorbeeld van een verworpen leerstelling, vraagt Barbour: "Is er enig bewijs dat zesduizend jaar de maat zou zijn van de huidige menselijke instituties; of dat de zevende duizend het millennium zou zijn? ... Er is geen enkel deeltje van direct of indirect bewijs in de Schrift om dat te ondersteunen" (ibid., 369).

⁶⁷ *WTR*, 3824.

lezen in 1875, maar identificeerde zich pas in de herfst en de winter van 1876-7 met de beweging door te luisteren naar lezingen die ik tijdens de Centennial gaf in St. George's Hall Phila., En op andere plaatsen. Beide mannen verlieten de beweging in 1878. C.T. Russell dan, na ongeveer achttien maanden lid van de beweging te zijn geweest; voelde zich bekwaam om een eigen uitgave te beginnen. Sindsdien is hij trouw gebleven aan wat hij van mij leerde, voorafgaand aan de "middernacht", terwijl we "allemaal sluimerden en sliepen". Namelijk dat Christus in 1878 als koning kwam; en gelooft het vanwege de tijdsargumenten, zoals hij ze toen van mij heeft geleerd. ⁶⁸

Nieuwe publicaties en een nieuwe organisatie

In 1879 begon Russell met de publicatie van *Zions Watch Tower* met de hulp van John H. Paton (1843-1922), die de goede vriend van Russell was geworden en voor hem koos toen hij Barbour verliet. Paton wordt vermeld als een "vaste medewerker" in het eerste nummer en hij schreef meer dan vijftig artikelen voor het tijdschrift totdat hij en Russell in 1881 afscheid namen. Onder leiding van Russell schreef Paton ook *The Day Dawn* (1880), een boek ter vervanging van *Three Worlds*. ⁶⁹ Terwijl Paton maar weinig aandacht krijgt in het boek *Proclaimers*, concludeert Bergman dat Paton "waarschijnlijk een van de meest invloedrijke Bijbelonderzoekers" was, die "veel van de stimulans leverde voor de vroege Wachttorenbeweging en zeer invloedrijk was in het formuleren van de leer van de vroege Watch Tower Society." ⁷⁰ Patons "werk heeft een belangrijke stempel gedrukt op het Genootschap, vooral de chronologie die concludeert dat we in de laatste dagen zijn en de basistheologie, waarvan een groot deel zelfs vandaag nog wordt geaccepteerd." ⁷¹

Barbour's chronologie had ook het jaar 1881 beschreven. Zou Russell Barbour's profetische tijdschema blijven volgen? Wat werd verwacht voor 1881? Heronderzoek bracht "nieuw licht"; de oogstperiode van 3 jaar werd verlengd tot 7 jaar (naar 1881). ⁷²

---

⁶⁸ Nelson H. Barbour, *Herald of the Morning*, Mar. 1898, 368.

⁶⁹ *WTR*, 3824.

⁷⁰ Bergman, 60.

⁷¹ *Ibid*, 61.

⁷² *WTR*, Feb. 1881, 189; May 1881, 224-25.

Een artikel in de *Watch Tower* door A.D. Jones, "How long, o Lord?" beantwoordt de vraag: "Hoe snel (= *dichtbij*) zal onze verandering zijn?" Jones schrijft: "... Hoewel we niet zouden proberen om onze verandering op een bepaald moment te bewijzen, stellen we toch voor om enkele van de bewijzen te bekijken die de vertaling of verandering van de natuurlijke naar de spirituele toestand lijken te tonen, vanwege deze kant of door het einde van ons jaar 1881... We zullen nu presenteren wat we aanhalen uit de typen en profetische punten die schijnbaar wijzen op de verandering van de heiligen en het sluiten van de deuren naar de hoge roeping tegen 1881." ⁷³ Russell's artikel in de *Watch Tower* van december 1880 liet zijn dat hij het met Jones eens is. ⁷⁴ Toch schrijft Russell in de *Watch Tower* van mei 1881: "De WATCH TOWER heeft nooit beweerd dat het lichaam van Christus dit jaar in spirituele wezens zal veranderen. Er staat ooit zo'n verandering gepland. We hebben niet geprobeerd te zeggen wanneer, maar hebben herhaaldelijk gezegd dat het niet kon plaatsvinden vóór het einde van 1881." ⁷⁵ Russell leerde dat 1881 het jaar was waarin de oogst van de "kleine kudde", de Bruid van Christus zou eindigen - en de deur dicht zou zijn. Het werd uitgelegd in de *Watch Tower* van mei 1881. "... De voorkeurspositie die deze herfst eindigt, is die van het toetreden tot de *Bruidsgemeente*. Wij geloven dat de deur van gunst nu open is en iedereen die *alles* wijdt en *alles* opgeeft, kan deelhebben aan de bruiloft en lid worden van de Bruid, maar dat met dit jaar het gezelschap compleet zal worden geacht en de deur naar die hoge roeping (niet de deur van genade) voor altijd gesloten is." ⁷⁶ Hoewel de levende heiligen hun verandering in 1881 niet hebben ervaren - was één ding zeker - de hierboven genoemde deur was dicht! - in ieder geval voor nu. Overlopers zouden plaats maken voor nieuwe Bruidsvervangers. ⁷⁷ De hoop op een spoedige verandering was nog in leven. Zendingsactiviteiten bleven het "grote schare" bereiken (degenen die geen deel van de Bruid waren).

In 1884 werd Zion's Watch Tower Tract Society (tegenwoordig bekend als Watch Tower Bible en Tract Society of Pennsylvania) ingelijfd door Russell, en in 1886 publiceerde Russell *The Divine Plan of the Ages*, het eerste deel van de *Millennial Dawn* (hernoemd naar *Studies in the Scriptures*) serie. Robert Crompton schrijft:

---

⁷³ WTR, Jan. 1881, 180.

⁷⁴ WTR, Dec. 1880, 172.

⁷⁵ WTR, May. 1881, 224.

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ De deur stond wijd open in 1909 toen Russell speculeerde dat mogelijk 30.000 (van 40.000 leden) waren overgelopen sinds 1881 (WTR, 1 Jan. 1909, 4303-04).

Het eerste deel van Studies in the Scriptures, ondanks de claim op originaliteit, ... is een bewerking van een gemodificeerd dispensationalisme, uiteengezet door Russell's vroege medewerker Nelson H. Barbour, een voormalige medewerker van Miller, in zijn boek Three Worlds ... In The Divine Plan of the Ages heeft Russell een versie van dispensationalisme uiteengezet, die zijn oorsprong had in de millennialistische kringen waarmee hij voor het eerst werd geassocieerd. ⁷⁸

In *The Divine Plan of the Ages* en in de tweede van de serie, *The Time Is at Hand* (1889), concludeert M. James Penton: "Russell herhaalde bijna volledig de eschatologie (= de leer van de laatste dingen) in *Three Worlds*." ⁷⁹

De laatste belangrijke datum in het profetische schema van Barbour was 1914. In hoofdstuk 4 van *The Time Is at Hand*, "De tijden der heidenen", schrijft Russell: "In dit hoofdstuk presenteren we het bijbelse bewijs dat het volledige einde van de tijd van de heidenen, dat wil zeggen het volledige einde van hun heerschappij, in A.D. 1914 zal worden bereikt; en die datum zal de verste limiet zijn van de heerschappij van onvolmaakte mensen." ⁸⁰ Onnodig te zeggen dat voorspellingen voor 1914 ook hebben gefaald, zoals elders in deze studie wordt aangetoond.

Miller, Barbour en Russell in God's Plan

In *Proclaimers*, de geschiedenis van de Getuigen, wordt melding gemaakt van William Miller - dat hij de zichtbare terugkeer van Christus in 1843 en 1844 voorspelde, dat "Russell kritisch was geweest op degenen die verschillende datums hadden vastgesteld voor de terugkeer van de Heer, zoals William Miller en sommige Tweede Komst groepen." Die verkeerde datums "hadden veroorzaakt dat veel volgers William Miller en verschillende Adventisten-groepen het vertrouwen verloren." ⁸¹ In de meer recente geschiedenis, in *Jehovah's Witnesses in the Divine Purpose* (1959), wordt Miller slechts één keer genoemd: "Hij voorspelde de terugkeer van Christus Jezus

---

⁷⁸ Robert Crompton, *Counting the Days to Armageddon* (Cambridge: James Clarke & Co., 1996), 31.

⁷⁹ M. James Penton, "The Eschatology of Jehovah's Witnesses: A Short, Critical Analysis," in *The Coming Kingdom*, M. Darrol Bryant and Donald W. Dayton (eds.) (Barrytown, N.Y.: International Religions Foundation, Inc., 1983), 179.

⁸⁰ Russell, *The Time Is at Hand* (1889), 76-77.

⁸¹ *Proclaimers*, 40, 60, 62.

zichtbaar en lichamelijk in 1843 of 1844. Maar zijn visie was volledig tegenovergesteld aan Gods doel, zoals geopenbaard in de Bijbel." ⁸² N.H. Barbour wordt vaak genoemd in het boek *Proclaimers*, maar er is geen verwijzing naar hoe Russell Barbour angaande profetie bekeek. ⁸³

Hoe zag Russell William Miller en N.H. Barbour in zijn interpretatie van de betekenis van de gelijkenis van "De tien maagden" in Mattheüs 25 : 1-13 en in zijn andere geschriften? Hoe past Russell erin? In Russell's interpretatie van de passage schrijft hij:

Hoewel we noch "Millerieten" noch "Adventisten" zijn, geloven we toch dat veel van deze gelijkenis zijn vervulling in 1843 en 1844 kreeg, toen William Miller en anderen, met de Bijbel in de hand, door geloof op zijn uitspraken vertrouwden, Jezus verwachtend in die tijd. ... Van de teleurstelling van dat gezelschap van christenen (dat bestond uit veel van de beste christenen uit alle denominaties) is zich iedereen terdege bewust van, maar het werd voorspeld in de gelijkenis: "Terwijl de Bruidegom toeft sluimerden en sliepen ze. ..." Zoals de vorige beweging in de gelijkenis vertegenwoordigd werd door Miller en anderen, zo geven we voor deze tweede beweging we een soortgelijke toepassing. Wij geloven dat een broeder, Barbour of Rochester, het gekozen vat van God was door wie de "Midnight Cry" aan de slapende maagden van Christus liet zien dat een discrepantie van dertig jaar in sommige van Millers berekeningen zat. En een herschikking van hetzelfde argument (en enkele aanvullende), bewijzend dat de nacht van de gelijkenis dertig jaar lang was, en dat de ochtend in 1873 was en de Bruidegom rechtmatig in de ochtend in 1874.

We geven hier niet de tijdsargumenten of bewijzen, ... We merken hier slechts op dat Bijbelse chronologie, eerst uit de Bijbel gegraven door Bowen van Engeland, die duidelijk en positief aantoonde dat de 6000 jaar vanaf Adam eindigden in 1873, en bijgevolg dat daar de ochtend van de duizendjarige dag (de zevende duizend) begon, waarin een verscheidenheid aan dingen verschuldigd zijn. De oprichting van het koninkrijk van Christus, de binding van Satan, het herstel van alle dingen

---

⁸² Jehovah's Witnesses in the Divine Purpose, 13.

⁸³ *Proclaimers*, 46-48, 120, 131, 133-35, 575, 619-20, 718.

en de zegen van alle families van de aarde, zijn allemaal verschuldigd. ... Als deze bewegingen van God waren, en als de broeders Miller en Barbour zijn instrumenten waren, dan was die "Midnight Cry", gebaseerd op profetische en andere verklaringen en bewijzen, correct, en "kwam de Bruidegom" in 1874. Wij geloven dat Midnight Cry van God was en werd vervuld door de komst van de Bruidegom, niet omdat de broeders Miller en Barbour het beweerden, maar omdat het Woord van God het ondersteunt. ⁸⁴

In zijn boek *Thy Kingdom Come* (1891) noemt Russell de Miller-beweging als

het begin van het juiste begrip van Daniëls visioenen, en op het juiste moment om in de profetie te passen. Miller's toepassing van de "drie en een halve tijd" (1260 jaar) was vrijwel hetzelfde als dat we zojuist hebben gegeven, maar hij maakte de fout om de periodes 1290 en 1335 niet op hetzelfde punt te starten. Had hij dat gedaan, dan had hij gelijk gehad. Integendeel, hij begon ze dertig jaar eerder - ongeveer 509 in plaats van 539, wat de 1335 dagen in 1844 beëindigde in plaats van 1874. Het was echter het begin van het juiste begrip van de profetie; want uiteindelijk was de periode van 1260, die hij correct zag, de sleutel; en het prediken van deze waarheid (hoewel in combinatie met fouten en verkeerde toepassingen en valse gevolgtrekkingen) had tot gevolg dat "velen" werden gescheiden en gezuiverd en dat op het moment dat de Heer had voorspeld. ⁸⁵

Jaren na de dood van Russell, 15 februari 1925, verklaart Watch Tower:

Ongetwijfeld had dhr. Miller gelijk toen hij 1844 als een bijbelse datum localiseerde. Maar hij verwachtte te veel. 1874 was ook gemakkelijk te vinden. 1878 was ook een gemarkeerde datum, en die veroorzaakte voor broeder Russell een zware uitdaging, totdat hij zijn verwachtingen corrigeerde, zoals opgemerkt in zijn "Harvest Siftings" van april 1894, nu uitverkocht. ⁸⁶

---

⁸⁴ WTR, Oct.-Nov. 1881, 288.

⁸⁵ Russell, *Thy Kingdom Come*, 86-87.

⁸⁶ WT, 15 Feb. 1925, 57.

=====

... In de vervulling van Gods profetie wordt of zal geen enkel individu onder Gods verbondsvolk worden geïdentificeerd. Het zou in strijd zijn met de Schrift om een enkeling uit te kiezen en te zeggen dat zo'n persoon profetie vervult" (Rutherford, "Prophecy", WT, 15 april 1937, 124).

=====

Om de opvolging te voltooien, volgens *The Finished Mystery* (1917): "Pastor Russell nam de plaats in van dhr. Barbour, die ontrouw werd en over wie de profetieën van Mattheüs 24 : 48-51 en Zacharia 11 : 15-17 werden vervuld." ⁸⁷ Verdere details worden later in dit deel gegeven:

In 1878 werd het rentmeesterschap van de dingen van God, het onderricht van Bijbelse waarheden, van de geestelijkheid afgenomen, ontrouw aan hun langlopende rentmeesterschap, en aan Pastor Russell gegeven. In de tussentijd, tot 1881, stelde de nieuwe rentmeester de zaken op orde en bracht de waarheden van de Bijbel in logische en schriftuurlijke vorm ter presentatie. ... Toen, in 1881, werd hij de wachter van God voor het hele christendom, en begon zijn gigantische getuigenis ... De functie van wachter werd niet eerder gegeven dan in 1881. ... Trouw in individuele observatie gedurende een proefperiode van zeven jaren werden beloond door het geven van het ambt van de grootste dienaar die de Kerk van God sinds de apostel Paulus heeft gehad. ... Pastor Russell's waarschuwing aan het christendom, rechtstreeks van God is over de op handen zijnde ineenstorting van de huidige "christelijke" beschaving in een warboel van oorlog, revolutie en anarchie, gevolgd door de vroege oprichting van het Koninkrijk van God. In al zijn waarschuwingen beweerde hij geen originaliteit. Hij zei dat hij zelf nooit zijn boeken had kunnen schrijven. Het kwam allemaal van God, door de verlichting van de Heilige Geest. ⁸⁸

---

⁸⁷ *The Finished Mystery*, 54. "De Heer Jezus maakte in zijn grote profetische verklaring in Mattheüs 24 : 45-47 het feit bekend dat aan het einde van het tijdperk. Hij ... een speciale dienaar zou moeten hebben ... om terechter tijd voedsel te geven ... Pastor Russell is die dienaar "(WTR, 1 november 1917, 323-24).

⁸⁸ *The Finished Mystery*, 386-87.

Het is interessant dat toen George Storrs stierf in 1879, "een aantal volgers van Storrs het gevoel had dat de "mantel" van Storrs werd doorgegeven aan Russell doordat Russell's tijdschrift begon net toen *The Bible Examiner* eindigde." ⁸⁹

Een inzichtelijke erkenning

In een discussie over "deze generatie" (Mattheüs 24 : 34) in een zitting van het Besturende Lichaam in 1979, herinnert Raymond Franz zich:

Aan het einde van de discussie, met uitzondering van enkele leden, gaven de leden van het Lichaam aan dat zij van mening waren dat 1914, en de daaraan verbonden leer over "deze generatie", moet worden benadrukt. De coördinator van het schrijfcomité, Lyman Swingle, merkte op: 'Oké, als dat is wat je wilt doen. Maar weet tenminste dat Jehovah's Getuigen, wat 1914 betreft, alles hebben - van begin tot eind - van de Tweede Adventisten.' ⁹⁰

Een belangrijke observatie

Wat is het belang van Russell's Miller-Adventisme wortels voor de levensduur van zijn beweging? Jozef Zygmunt concludeert:

Het zou waarschijnlijk eerder een puur lokale sektarische groep zijn gebleven, in plaats van het startpunt voor een translokale sektarische beweging, ware het niet dat door Russell's voortdurende contacten en het ontwikkelen van relaties met bepaalde Adventisten-predikers, ooit actief in de oude Miller-beweging en die nu proberen sommige van zijn ideeën in herziene vorm nieuw leven in te blazen, het anders is verlopen. Naast het suggereren van veel algemene leerstellige kleine artikelen die uiteindelijk in het geloofssysteem van zijn groep werden opgenomen, was het meer directe belang van deze contacten afkomstig van hun invloedrijke Russell om de opvatting te verdedigen dat de wederkomst op handen was, en dat die in feite al gaande was. Het was de injectie van het chiliasme (= leer over de 1000 jaren), die deze korte-termijn-

---

⁸⁹ Bergman, 59.

⁹⁰ Raymond Franz, *Crisis of Conscience* (2nd ed.; Atlanta: Commentary Press, 1992), 216.

variëteit in het zich ontwikkelende geloofssysteem, dat hoofdzakelijk bijdroeg aan het uitbreiden van de reikwijdte van de Allegheny-sekte tot een translokale beweging. De overtuiging dat Christus in 1874 terug naar de aarde was gekomen, en nu (1876) onzichtbaar aanwezig was en het "oogstwerk" zou voltooien in 1878, waarna hij zijn Koninkrijk zou vestigen, bracht de notie van urgentie, die nodig was om een bredere evangelische onderneming te lanceren. ⁹¹

The Millerite-Adventist Connection: Aanvullende waarnemingen

De volgende uitspraken zijn gedaan door onderzoekers die Russell en de Bible Students-beweging grondig hebben onderzocht. Jerry Bergman schrijft: "Geen van de leerstellingen van Russell was origineel, en de meeste werden openlijk aanvaard (of op zijn minst algemeen besproken) door de Millerieten en de vroege Adventisten, vooral de Tweede Adventisten." ⁹²

Joseph Zigmunt concludeert:

Ondanks de scheuren die boven kwamen, lijkt het vrij duidelijk dat de contacten en associaties van Russell met niet-geassimileerde Adventisten een beslissende rol speelden bij het bevorderen van voortzetten van de beweging voorbij de congregationele fase van Allegheny. Het is in feite twijfelachtig of de Allegheny-groep zich veel verder zou hebben ontwikkeld dan een lokale bijbelcultus zonder deze structurerende en stimulerende invloed. Jonas Wendell, George Storrs, George Stetson, N.H. Barbour, J.H. Paton, B.W. Keith, H.B. Rice waren allemaal in verband gebracht met de Millerieten-beweging en zijn, hoewel in de marge van de belangrijkste Adventistische groeperingen, doorgestaan met het prediken van de op handen zijnde komst van Christus .... Opmerkelijk is Russell's tolerantie en bijna eerbiedige houding ten opzichte van deze vroege Adventisten als het gaat om de leerstellingen. Hoewel hij erop stond dat de publieke representaties van "huidige waarheid" zijn eigen opvattingen over uitverkiezing, helle vuur, toekomstige "proeftijd" en verzoening omvatten, die zijn Adventistische

---

⁹¹ Zigmunt, 723.

⁹² Bergman, 53.

medestanders aanvankelijk wilden accepteren, delegeerde hij veel van de verantwoordelijkheid inzake leerstellige vorming aan laatstgenoemden. ⁹³

Zygmunt merkt verder op dat veel van de vroege artikelen van de Watch Tower "de huidige groep probeerden te relateren aan de oudere Millerieten-beweging." ⁹⁴ De oproepen, de bewijsteksten, de beeldspraak waarmee de vroege artikelen doortrokken zijn, tappen overvloedig uit de standaard thema's in het Adventisme." ⁹⁵

David en M. James Penton concluderen:

Hoewel Russell zichzelf nooit als een Tweede Adventist beschouwde, waren veel van de personen die hem op een belangrijke manier beïnvloed hebben dat wel [ze waren allemaal betrokken bij William Miller] ... Dus terwijl hij de naam verwierp, was Russell in feite een Adventist in de Tweede Adventistische traditie. ... ⁹⁶ "De Bijbelonderzoekers waren op een of andere manier allemaal de erfgenamen van William Miller, die lang had geprobeerd de tijd te berekenen van Christus "parousia" of tweede komst uit Daniël, de Openbaring en andere profetische boeken in de Bijbel." ⁹⁷

M. James Penton merkt op: "Hoewel bijna alle belangrijke figuren die Russell beïnvloedden, Adventisten waren, en zijn leerstellige systeem zeker Adventistisch was, zoals dat van George Storrs, verwierp hij etikettering onder een bepaalde groepsnaam." ⁹⁸ Melvin Curry stelt een zeer belangrijke vraag: "Waarom heeft Russell voortdurend de afhankelijkheid van de Adventisten afgewezen? "Hij concludeert:

---

⁹³ Zygmunt, 216-17.

⁹⁴ Ibid., 218.

⁹⁵ Ibid., 219.

⁹⁶ D. Penton and M. Penton, 7.

⁹⁷ Ibid., 9.

⁹⁸ Penton, "The Eschatology of Jehovah's Witnesses," 203, n 4.

Ten eerste ... Hij wilde niet geïdentificeerd worden met het overblijfsel van Millers volgelingen, die leerden dat de aarde zal worden verbrand en dat de goddelozen eeuwige kwelling zullen ondergaan. Ten tweede, zodat hij en de Bijbelonderzoekers overtuigend zouden kunnen beweren dat zij oprecht een niet-sektarisch herstel van het primitieve christendom vertegenwoordigden; en ten derde, dat Russell zelf zou kunnen verschijnen als onafhankelijk theoloog, die het Goddelijke Plan der Eeuwen opnieuw heeft ontdekt. Het blijft echter waar dat de hele theologische structuur van Russell doordrongen is van de terminologie in het Adventisme; met de Adventistische nadruk op soorten, antitypes en parallelle dispensaties; en in het bijzonder, zijn leerstellingen van Christus onzichtbare aanwezigheid, het losgeld, de verkiezing, het herstel, het conditionalisme en het universalisme werden allemaal onderwezen door verschillende predikers in het Adventisme. ⁹⁹

Carl Olof Jonsson ontdekte dat Russell in contact stond met sommige Adventistische groepen en "nauwe banden aanlegde met bepaalde predikanten, en enkele van hun uitgaven las, waaronder de *Bible Examiner* van George Storr. Geleidelijk namen hij en zijn medewerkers veel van hun centrale leringen over," en zoals eerder geciteerd: "Daarom kan Russell's Bible Student-beweging in alle essentiële opzichten worden beschreven als nog een andere uitloper van de Miller-beweging." ¹⁰⁰ Deze conclusie wordt volledig ondersteund door het materiaal dat in dit hoofdstuk wordt gepresenteerd.

=====

---

⁹⁹ Melvin Dotson Curry, Jr., "Jehovah's Witnesses: The Effects of Millenarianism on the Maintenance of a Religious Sect." Ph.D. diss.; Florida State University, Tallahassee, Fla., 1980, 131.

¹⁰⁰ Jonsson, 43.